

BIBIK

Biuletyn Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych
Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi

Rok 16 Nr 12 (141)
23 października 2012

- 20. rocznica powstania

Widzewskiej Oficyny Wydawniczej ZORA

- promocja książki

Szoszany Rabinowicz

Przeżyłam dzięki mojej matce

Mirosław Zbigniew WOJALSKI

Ur. 27 lutego 1937 roku w Łodzi. Łódzki działacz społeczny i kulturalny, regionalista, kolekcjoner, autor wielu publikacji. Honorowy prezes Oddziału Łódzkiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

Jest łódzkim regionalistą, autorem publikacji o dziejach i zabytkach Łodzi, działaczem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Łodzi (legitymacja nr 3), fotografem-krajoznawcą, kolekcjonerem ekslibrisów (prowadzi Widzewską Galerię Ekslibrisów) oraz jest licencjonowanym (nr 1) przewodnikiem turystycznym po Łodzi i województwie łódzkim. Związany z Widzewską Oficyną Wydawniczą ZORA w Łodzi wydającą głównie książki o dziejach i zabytkach Łodzi.

Absolwent Łódzkiego V LO im. Władysława Reymonta (V TPD). Magister fizyki. Emerytowany nauczyciel łódzkich szkół średnich.

Członek Honorowy Stowarzyszenia Autorów Polskich SAP, także Honorowy Członek Klubu Miłośników Starych Tramwajów w Łodzi.

Od początku istnienia w Łodzi Towarzystwa Opieki nad Zabytkami – od 1983 r. wiceprezes Oddziału TONZ przez 9 kadencji nieprzerwanie do 2009 r.

Działacz PTTK, w poprzednich kadencjach członek władz Zarządu Oddziału PTTK, prezes Klubu Fotografii Krajoznawczej PTTK.

Wygłasza odczyty o dziejach i zabytkach Łodzi, prowadzi wycieczki i spotkania łódzian, chcących poznać zabytki swojego miasta. Szczególnie chętnie spotyka się z młodzieżą szkolną, zachęcając ją do poznawania dziejów i zabytków Łodzi. Odbył kilkaset spotkań autorskich.

Jest posiadaczem kolekcji ponad 15 000 ekslibrisów (w tym ponad 3500 ekslibrisów autorstwa Kazimierza Zbigniewa Łońskiego), które pokazuje na publicznych wystawach w Łodzi i w kraju (m.in. w Krakowie w Galerii Ekslibrisu DK "Podgórze").

Zorganizował i od ponad 20 lat prowadzi galerię ekslibrisu "Widzeńska Galeria

Ekslibrisu", której siedzibą od początku jest Dom Kultury „502” Łódź ul. Gorkiego 16 na Widzewie-Wschodzie, jedyną w Łodzi stałą galerię ekslibrisu, jedną z czterech w kraju – ale najstarszą. Tam zorganizował 78 wystaw ekslibrisów, opracowując do nich katalogi. Było to ponad 25 wystaw autorskich m.in. Ryszarda Bandosza, Juliusza Szczęsnego Batury (kilkakrotnie), Krzysztofa Marka Bąka, Tadeusza Wacława Budynkiewicza, Wojciecha Cieślaka, Anny Czapskiej, Jana T. Czecha, Zbigniewa Dolatowskiego, Józefa Golca, Henryka Górskiego, Krzysztofa Kmiecica (kilkakrotnie), Andrzeja Kota, Kazimierza Zbigniewa Łońskiego (kilkakrotnie), Zbigniewa Osenkowskiego, Henryka Płóciennika, Heleny Sawickiej, Małgorzaty Seweryn, Bogusława Szczepańczyka, Leszka Frey-Witkowskiego.

Wśród wystaw tematycznych znalazły się m.in. "Architektura", "Biblioteki publiczne", "Kwiaty", "Kobieta", "Kopernik", "Ary Sternfeld", "Muzyka", "Medycyna", "Krajoznawstwo", "Numizmatyka", "Szachy", "Dobry wojak Szejnk", "Kosmos", "Podróże", "Portrety pisarzy i poetów", "Orły", "Heraldyka", "Koleje i tramwaje", "Samochody", "Diabły".

Jedną z ostatnich wystaw była Zabytki Łodzi na ekslibrisach Kazimierza Zbigniewa Łońskiego. i była to 75. wystawa z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego a zorganizowana z okazji 20-lecia Galerii. Patronat nad obchodami 20-lecia Galerii w 2011 r. objęła Hanna Zdanowska – Prezydent miasta Łodzi. Katalog tej wystawy miał numer ISBN 978-83-88638-55-8

Zorganizował także inne wystawy ze swoich zbiorów np. "Dawna Łódź na starych i nowych widokówkach" czy "Kartografia Łodzi. Plany miasta" do których również opracował katalogi.

Właściciel wielu różnorodnych kolekcji – zbiera "Sternfeldiana", widokówki krajoznawcze, bilety wizytowe i autografy, bilety komunikacji miejskiej z różnych miast i epok, książki, ale przede wszystkim

"łodziana" – stare łódzkie widokówki, stare łódzkie fotografie, breloczki „łódzkie”, plany miasta Łodzi, przewodniki po Łodzi oraz ekslibrisy autorów łódzkich i przedstawiające Łódź. Zdobywca "Ekslibrisu bibliofila krajoznawcy" i "Plakietki zbiorów krajoznawczych PTTK".

W Klubie Miłośników Starych Tramwajów zapoczątkował wydawanie pisma klubowego "Pantograf" i był jego pierwszym redaktorem naczelnym.

Fotograf – krajoznawca, posiada duży zbiór własnych czarno-białych i barwnych zdjęć Łodzi odchodzącej. Stworzył dużo zestawów barwnych przezroczy krajoznawczych, teraz tworzy krajoznawcze pokazy multimedialne, głównie o tematyce łódzkiej. Przed laty był kilkakrotnie nagradzany za zestawy udźwiękowione barwnych przezroczy krajoznawczych m.in. w PTTK-owskich przeglądach "Diakraj". Kilka z tych zestawów przedstawiało Łódź. Jeden z nich przedstawiał ludowy strój łowicki.

W almanachu "Polska. Fotografia krajoznawcza" wydanym w 2000 przez Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi jest jego biogram na s. 190 oraz na s. 118-119 jest zreprodukowanych 5 zdjęć barwnych jego autorstwa przedstawiających zabytki Łodzi (m.in. kamienicy Szai Goldbluma, witraż w pałacu Juliusza Kindermanna, secesyjną willę Roberta Nestlera przy ul. Łąkowej).

Instruktor Fotografii Krajoznawczej PTTK, członek Ogólnopolskiego Forum Fotografii Krajoznawczej PTTK.

Zdobywca Dużej Złotej Odznaki Fotografii Krajoznawczej. Posiadacz Medalu "150 Lat Fotografii" i Medalu Jana Sunderlanda

oraz Nagrody Honorowej im. Fryderyka Kremsera (obecnie członek Kapituły tej Nagrody).

Uczestnik Ogólnopolskiego Forum Publicystów Krajoznawczych PTTK, członek – korespondent Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych.

Instruktor Opieki nad Zabytkami PTTK.

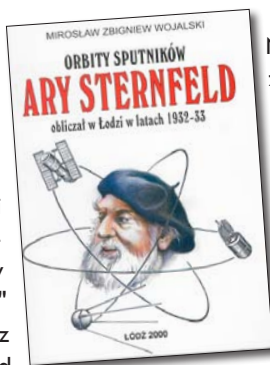
Występuje czasem w Radiu Łódź i lokalnej TVP Łódź. Jest też autorem ponad 250 artykułów w prasie regionalnej i ogólnopolskiej, przeważnie z dziejów Łodzi – dziejów techniki i urzędzeń komunalnych Łodzi oraz o zabytkach Łodzi.

ODZNACZENIA

Srebrny Krzyż Zasługi – 2002,
Brązowy Medal "Zasłużony Kulturze Gloria Artis",
Odnazka "Zasłużony Działacz Kultury",
Odnazka "Za Zasługi dla Miasta Łodzi",
Honorowa Odnazka Miasta Łodzi,
Srebrna Honorowa Odnazka PTTK,
Laureat Nagrody Miasta Łodzi w 2002 r.

Działo się w Łodzi... (wyd. 2 z 1996 r.) uzyskało Nagrodę Złoty Ekslibris WiMBP im. Marszałka J. Piłsudskiego w kategorii Najlepsza Książka o Łodzi. To zbiór esejów z dziejów techniki i urzędzeń oraz instytucji komunalnych m. Łodzi.

Redaguje od 1999 informatory-katalogi konkursu fotograficznego dla młodzieży szkolnej "Zabytki Łodzi" organizowanego przez Towarzystwo Opieki nad

Zabytkami (4 ostatnie wspólnie z Pałacem Młodzieży im. J. Tuwima w Łodzi).

Ostatnie to: edycja VI 2006, edycja VII 2007, edycja VIII 2008, edycja IX 2009, edycja X 2010, poprzednio edycja V 2003.

Redaguje (redaktor naczelny) biuletyn wewnętrzny Towarzystwa Opieki nad Zabytkami „Zabytki w Łodzi. Pismo Łódzkiego Oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami” (ostatnie numery: 1/2005 (10), 1/2006 (11), 1/2007 (12), 1/2008 (13), 1/2009 (14)).

Biograf Arego Sternfelda. Popularyzator życia i dorobku tego wybitnego teoretyka kosmonautyki, „nawigatora kosmicznych tras”, nazwany przez uczonego „moim wiernym ambasadorem w Łodzi”. Jest związany z **Widzewską Oficyną Wydawniczą ZORA** w Łodzi, powstałą w 1992.

Jego biogram znajduje się w: "Kto jest kim w województwie łódzkim" 1992, szwajcarskim wydawnictwie "Who is Who w Polsce" od 2002. Jest aktywnym wikipedystą o nicku *M Z Wojalski*.

Na kolejnych stronach "BiBIK-a" zamieszczono wykaz zawierający publikacje Mirosława Zbigniewa Wojalskiego, których był autorem, współautorem, redaktorem oraz inne publikacje wydane w Widzewskiej Oficynie Wydawniczej ZORA.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Mirosław_Zbigniew_Wojalski

Od 23 października do 10 listopada br. w holu Biblioteki prezentowana jest wystawa pt.

„Widzewska Oficyna Wydawnicza ZORA 1992-2012 i jej twórca Mirosław Zbigniew Wojalski”

Ekspozycja zorganizowana została z okazji jubileuszu 20-lecia istnienia Wydawnictwa. Wystawa prezentuje dorobek Oficyny ZORA, od pierwszej publikacji pt. „Działo się w Łodzi...”, przez książki z serii Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami (tzw. brązowa seria) i bardzo popularne wydawnictwa o dziejach Łodzi i jej zabytkach w „kieszonkowym wydaniu”, aż po katalogi wystaw ekslibrisów.

Na uwagę zasługuje również literatura wspomnieniowa osób ocalałych z Holokaustu. Jedną z nich jest książka Szoszany Rabinowicz „Przeżyłam dzięki mojej matce”, której promocja odbędzie się w dniu otwarcia wystawy.

Wystawę ubarwiają osobiste pamiątki i fotografie twórcy Wydawnictwa - Mirosława Zbigniewa Wojalskiego. Wykorzystane materiały pochodzą ze zbiorów Biblioteki oraz właściciela Oficyny. Wystawę przygotował Dział Zbiorów Regionalnych.

Połknąłem łódzkiego bakcyła!

z Mirosławem Z. Wojalskim
rozmawia Anna Groncewska

Jest jakaś łódzka historia, której nie udało się Panu rozwikłać?

– Na ogół znajduję materiały do tego, co śledzę, a potem opisuję. Mam w swoim dorobku trochę publikacji. Przez te 45 lat działań w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym poznałem ciekawych ludzi. Zbieram do publikacji ich biogramy. Mam już ich 150, a z tego siedemdziesiąt opublikowałem w Wikipedii Polskiej. Są to ludzie związani z Łodzią, krajoznawstwem, ale też architektką, przemysłowcy. [...]

Poznał Pan wiele ciekawych historii związanych z przeszłością Łodzi. Która jednak jest warta przypomnienia?

– Wskazałbym na pewno na Arego Sternfelda, jednego z pionierów kosmonautyki, który swe dzieciństwo spędził w Łodzi [...] zacząłem drążyć jego biografię. Potem ośmieliłem się napisać do Arego Sternfelda. Tak nawiązała się nasza korespondencja, a potem przyjaźń.

A co sprawiło, że zainteresował się Pan historią Łodzi?

– Jestem łodzianinem, z pochodzenia, wychowania i zamiłowań. Ale, tak jak ogromna większość mieszkańców tego miasta, nie za bardzo znałem jego korzenie. Czterdzieści pięć lat temu poszedłem na kurs przewodników po Łodzi. Nie bardzo mając na względzie to, że będę oprowadzał wycieczki. Chciałem poznać przede wszystkim dzieje tego miasta. I połknąłem bakcyła! Uzyskałem odpowiednie uprawnienia i oprowadziłem po Łodzi grubo ponad tysiąc wycieczek.

Które z miejsc - niezbyt znanych, ale bardzo interesujących - poradzilby Pan odwiedzić naszym czytelnikom?

– Jest kilka, które nie cieszą się powszechnym uznaniem, ale są szalenie ciekawe. Dla mnie najbardziej wymownym przykładem jest secesyjna elektrownia Scheiblerów [...]

2012-09-23

<http://www.dzienniklodzki.pl/artykul/662963,polknalem-lodzkiego-bakcyla,id,t.html>

Wykaz publikacji Widzewskiej Oficyny Wydawniczej ZORA

za lata 1992-2012

w układzie chronologicznym

1992

1. DZIAŁO się w Łodzi... / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 182, [3] s. : il. ; 24 cm. - Streszcz. ang., niem.

1993

2. EKSLIBRISY dla Ew czyli 77 ekslibrisów z Ewą z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego : katalog wystawy 12 marca 1993 / [oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 12 s. : il. ; 21 cm.

3. EKSLIBRISY kolejowe z kolekcji Wojciecha Cieślaka / [wstęp Wojciech Cieślak, Mirosław Zbigniew Wojalski, tekst Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 6 s. : il. ; 21 cm.

4. JAK fotografować kompaktem : poradnik dla niezaawansowanych / Mirosław Z. Wojalski. - 53 s., [4] s. fot. kolor. : il. ; 17 cm.

1994

5. LESZEK Frey Witkowski : ekslibrisy z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego : [katalog wystawy] / [projekt kat. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 6 s. : il. ; 21 cm.

6. O JULIANIE Tuwimie i jego związkach z Łodzią : rzecz krótka z okazji stulecia urodzin poety / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 6 s. : il. ; 21 cm.

7. SPIS międzynarodowych telefonicznych numerów kierunkowych. - 24 s. : rys. ; 21 cm.

8. Z DZIEJÓW miejskich tramwajów elektrycznych w Łodzi : informator historyczny MPK-Łódź Spółka z o.o. / Mirosław Z. Wojalski, Wojciech Źródłak. - 16, [4], 17-32 s. : il. (w tym kolor.) ; 30 cm.

9. ZABYTKI Łodzi : informator / [tekst Ryszard Poradowski, Mirosław Zbigniew Wojalski ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi]. - 1 k. złoż. : il. ; 25 cm. - Inna wersja tyt.: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - Inna wersja tyt.: Informator „Zabytki Łodzi”. - Inna wersja tyt.: Informator „Łódź pełna zabytków”. - Inf. o tyt. publikacji, autorach, wydawcy, ISBN ze stopki red. - Zawiera grafikę Leonarda Grabowskiego „Łódź pełna zabytków”.

1995

10. POŁCZYŃ Zdrój „w pigułce” dla kuracjuszy / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 56 s. : il. ; 15 cm. - Bibliogr. s. 54.

11. STARE amentarze Łodzi : Ogrodowa - Srebrzyńska / informacja oprac. przez Mirosława Zbigniewa Wojalskiego ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - [4] s. ; 21 cm. - Opis wg okł.

12. STARE fabryki Łodzi / Mirosław Jaskulski [red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - 96 s. : il., 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 2)

1996

13. ARCHITEKTURA Łodzi i innych miast na ekslibrisach : katalog wystawy : wystawa z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego, 16 kwietnia - 3 czerwca 1996 roku, Widzewskie Domy Kultury, Dom Kultury „502” Widzew - Wschód, Łódź / [red. katalogu wystawy Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 4, [12] s. : il. ; 21 cm. - Na s. tyt. dod. : Widzewskie Domy Kultury, Dom Kultury „502” Widzew-Wschód.

14. DZIAŁO się w Łodzi... / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2 popr. i uzup. - 228 s. : il. ; 25 cm. - Streszczenie w jęz. ang., niem.

15. EKSLIBRISY Kazimierza Zbigniewa Łońskiego : katalog : wystawa z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego, Widzewska Galeria Ekslibrisu 20 lutego 1996 roku [organizacja wystawy, dobór ekslibrisów z własnego zbioru Mirosław Zbigniew Wojalski]. - [16] s. : il. ; 21 cm.

16. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 64 s. : il., fot. ; 17 cm.

17. WYSOWA Zdrój „w pigułce” dla kuracjuszy / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 52 s. : il. ; 15 cm. - Bibliogr. s. 51.

1997

18. EKSLIBRISY łodzian : katalog wystawy, Widzewska Galeria Ekslibrisu, 4.X.1997 - 7.I.1998 / Kazimierz Zbigniew Łoński ; [zorganizowanie wystawy, słowo wstępne Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 7, [1] s. : il. ; 21 cm.

19. EKSLIBRISY łodzian. Teka 1 / Kazimierz Zbigniew Łoński ; [organizacja wystawy i teki, dobór ekslibrisów Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 56 s. : il. (w tym kolor.) ; 21 cm. - Katalog wystawy: Widzewska Galeria Ekslibrisu Łódź, 4 października 1997 r. do 6 stycznia 1998 r. - Z okazji wystawy „Ekslibrisy łodzian” powstała teka autorska z 48 oryginalnymi ekslibrisami (linoryty) do niej wklejonymi, w ilości 100 numerowanych egzemplarzy, sygnowanych przez autora.

20. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - [Wyd. 2]. - 64 s. : il., fot. ; 17 cm.

21. ŁÓDZKA secesja : spacer z łódzkim przewodnikiem /

Stanisław Łukawski ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - 96 s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 3) - Bibliogr. s. 87. - Streszcz. ang., niem., pol.

22. PAŁACE „Ziemi Obiecanej” / Małgorzata Laurentowicz-Granac, Joanna Manżett-Kubiak. - 96 s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 4) - Bibliogr. s. 88-89. - Streszcz. ang., niem.

23. ROŚLINY lecznicze na ekslibrisach Krzysztofa Kmiecia : katalog wystawy, Widzewska Galeria Ekslibrisu, 1997 / Krzysztof Kmiec ; [zorganizowanie wystawy, słowo wstępne Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 11 s. : il. ; 21 cm.

24. WIERSZE / Magdalena Anna Józwiak ; [red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 15, [1] s. : il. ; 17 cm.

1998

25. 100 lat łódzkich tramwajów / Mirosław Zbigniew Wojalski. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Łodzi ; z. 6) - Streszcz. w jęz. ang., niem.

26. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 71, [1] s. : il., faks. fot. ; 17 cm.

27. EKSLIBRISY i małe formy grafiki Heleny Sawickiej : katalog wystawy : Widzewska Galeria Ekslibrisu, Łódź, 6 października 1998 r.- 14 stycznia 1999 r. / [red. katalogu wystawy Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 12 s. : il. ; 21 cm.

28. EKSLIBRISY łódzian z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego - wersja 2 : katalog wystawy, Galeria 137 - Klub Nauczyciela w Łodzi / Kazimierz Zbigniew Łoński. - 12 s. : il. ; 21 cm.

29. KARTOGRAFIA Łodzi : mapy i plany miasta z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego : [katalog wystawy / oprac. typograficzne i red. katalogu Mirosław Zbigniew Wojalski ; teksty Grzegorz Rudziński i Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Śródmiejskie Forum Kultury,

[Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi]. - 12 s. : il., pl. ; 21 cm. - Wystawa towarzysząca V Przeglądowi Hejnalów Miast Polskich, 12-27 maja 1998 r. pod patronatem Związku Miast Polskich, Rady Miejskiej w Łodzi, Śródmiejskiego Forum Kultury.

30. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - [Wyd. 3 popr. i uzup.]. - 72 s. : il., fot. ; 17 cm.

31. KSIĘŻY Młyn : królestwo Scheiblerów / Grażyna Kobojeck. - Łódź : Towarzystwo Opieki nad Zabytkami : „Zora”, 1998. - 95, [1] s. : il., fot., pl. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 5) - Bibliogr. s. 85-86. - Streszcz. ang., niem.

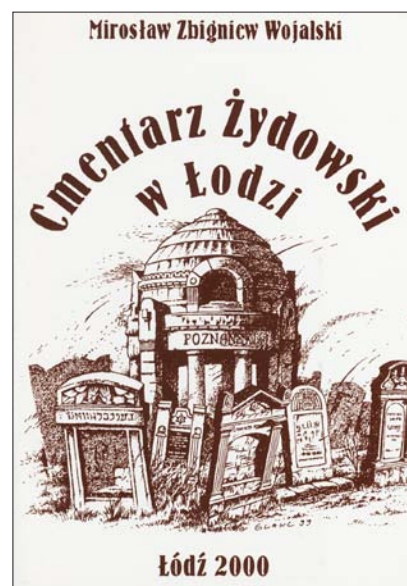
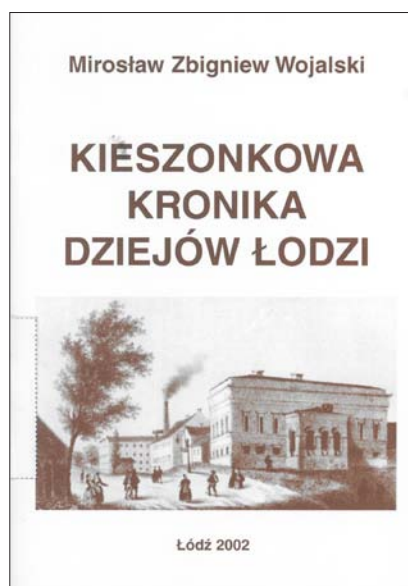
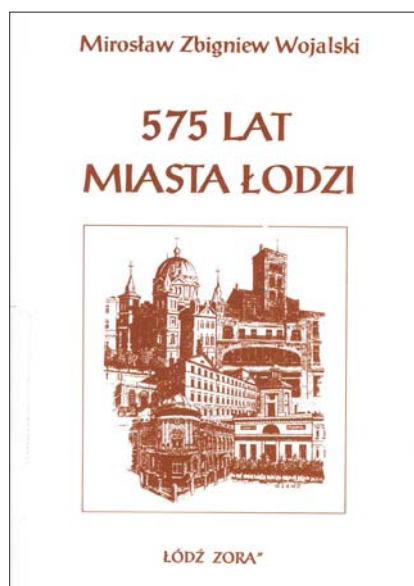
32. O NIEKTÓRYCH działaniach zapobiegającym zawałom, stosowanym w Klinice Kardiologii Akademii Medycznej w Łodzi / [napisał Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 11, [1] s. ; 17 cm. - Popularny informator przeznaczony dla pacjentów.

33. O NIEKTÓRYCH łódzkich szkołach : z okazji Jubileuszu 190-lecia Szkoły Podstawowej nr 1 im. Adama Mickiewicza w Łodzi, 6 grudnia 1998 r. / [tekst i red. oraz fot.] Mirosław Zbigniew Wojalski. - 31, [1] s. : faks., fot. ; 17 cm.

34. SIEDZIBY muzealne w przemysłowych kompleksach zabytkowych Łodzi : [materiały z sesji zorganizowanej przez Oddział Łódzki Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa], 19-20 września 1998 r. / [oprac. Wiesław Kaczmarek]. - 164 s. : il., faks., fot., rys. ; 21 cm. - Praca zawiera również informację dotyczącą obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w Warszawie, Czersku i Kazimierzu Dolnym.

35. ZABYTKI Łodzi na ekslibrisach / [twórca ekslibrisów] Kazimierz Zbigniew Łoński, [autor tekstów i opisów zabytkowych obiektów oraz red.] Mirosław Zbigniew Wojalski. - 56 s. : faks. ; 13x18 cm.

36. ZABYTKI w Łodzi : biuletyn Łódzkiego Oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami / red. nac. Mirosław Zbigniew Wojalski. - 21 cm. - Kwartalnik - 1998-2010.

1999

37. ANNA Czapska. Ekslibrisy członków TOnZ : katalog wystawy / [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Łodzi, Widzewska Galeria Ekslibrisu]. - 24 s. : il. ; 12 cm. - Publikacja wydana z okazji 25-lecia Towarzystwa Opieki nad Zabytkami i 15-lecia Łódzkiego Oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

38. CMENTARZ Żydowski w Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 71, [1] s. : fot., pl. ; 17 cm. - Bibliogr. s. [72].

39. EKSLIBRISY Mirosława Zbigniewa Wojalskiego : informator wystawy / [red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; Widzewska Galeria Ekslibrisu]. - [8] s. : il. ; 21 cm.

2000

40. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 72 s. : il. ; 17 cm.

41. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2 popr. i zm. - 72 s. : il. ; 17 cm.

42. CMENTARZ Żydowski w Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2. - 71, [1] s. : il. ; 17 cm. - Bibliogr. s. [72]. - Streszcz. ang.

43. EKSLIBRIS z kobietą : katalog wystawy ekslibrisów w Widzewskiej Galerii Ekslibrisu : Łódź 2000 / [oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski].

44. EKSLIBRISY dzieci łódzkich i nie tylko : wystawa z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego : katalog wystawy / Widzewska Galeria Ekslibrisu ; [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 16 s. : il. ; 12 cm.

45. GMACHY użyteczności publicznej dawnej Łodzi : banki,

hotele, szpitale, szkoły, teatry... / Krzysztof Stefański. - 95, [1] s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 7) - Bibliogr. s. 92-93. - Streszcz. ang., niem.

46. THE Jewish cemetery in Lodz / Mirosław Zbigniew Wojalski ; [engl. transl. Guido Schreiber]. - 17, [1] s. : il., pl ; 17 cm. - Bibliogr. s. 72. - Tekst tł. z pol., streszcz. pol.

47. DER jüdische Friedhof in Lodz / Mirosław Zbigniew Wojalski ; [Übersetzt von Matgorzata Gawlik]. - 71, [1] s. : il. (w tym kolor.) ; 17 cm. - Miejsce wyd. i rok w jidysz. - Bibliogr. s. [72]. - Streszcz. pol.

48. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 4 popr. i uzup. - 72 s. : il., err. ; 17 cm.

49. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - [Wyd. 5]. - 72 s. : il. ; 17 cm.

50. KOLEJA do „Ziemi Obiecanej” / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 32 s. : il. ; 17 cm.

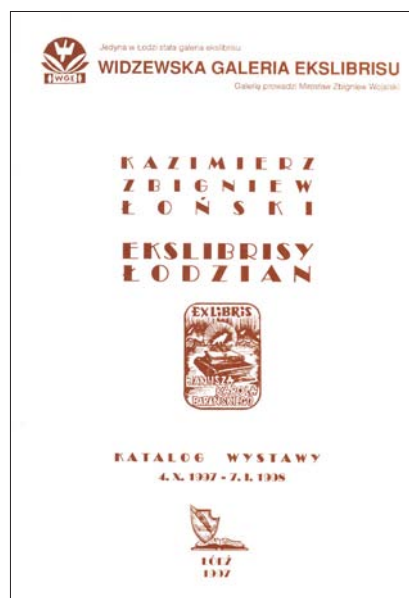
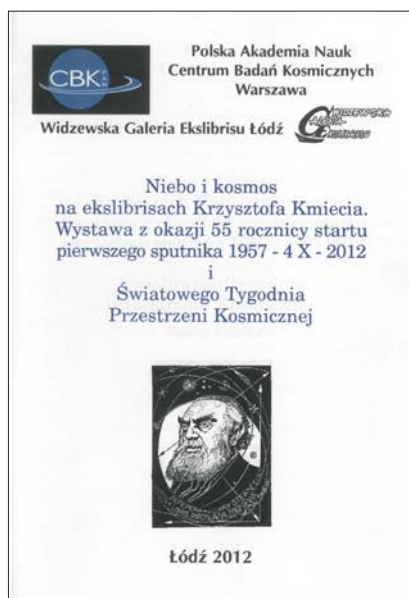
51. ORBITY sputników Ary Sternfeld obliczał w Łodzi w latach 1932-33 / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 48 s. : il., 17 cm.

52. ORBITY sputników Ary Sternfeld obliczał w Łodzi w latach 1932-33 / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 40 s. : il., 17 cm.

2001

53. EKSLIBRISY „kolejowe” z kolekcji M. Z. Wojalskiego i A. Zaręby : katalog wystawy / Widzewska Galeria Ekslibrisu ; [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 16 s. : il. ; 12 cm.

54. THE Jewish cemetery in Lodz / Mirosław Zbigniew Wojalski ; [engl. transl. Guido Schreiber]. - Rev. 2 Eng. ed - 17, [1] s. : il. (w tym kolor.), pl ; 17 cm. - Na książce podano datę wydania wg kalendarza żydowskiego: 5761. - Bibliogr. s. [72]. Indeks. - Tekst tł.

z pol. Streszcz. pol.

55. JULIUSZ Szczęsny Batura - ekslibrisy : katalog wystawy / [projekt, oprac. teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; Widzewska Galeria Ekslibrisu]. - 16 s. : il. ; 12 cm. - Wystawa z okazji 20-lecia działalności artystycznej autora.

56. ŁÓDKA i inne rzeki łódzkie / Waldemar Biezanowski. - 95, [1] s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 7) - Bibliogr. s. 89. - Streszcz. ang. i niem.

57. O KSIĘŻYM Młynie : historia - architektura - ogrody : materiały z sesji zorganizowanej 2 marca 2001 r. w Rezydencji Księży Młyn przez Oddział Łódzki Towarzystwa Opieki nad Zabytkami oraz Muzeum Sztuki Rezydencja Księży Młyn / pod red. Wiesława Kaczmarska. - 96 s. : il. ; 21 cm. - (Brazowa Biblioteczka ; z. 6)

58. WOJCIECH Cieślak - ekslibrisy : katalog wystawy / [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu Łódź. - 15, [1] s. : il. ; 21 cm. - Wystawa retrospektywna w pierwszą rocznicę śmierci autora.

59. ZABYTKI Łodzi na rysunkach uczniów Liceum Plastycznego / [teksty oraz red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - 16 s. : il. ; 21 cm.

60. ZABYTKI Łodzi, Zamościa, oraz innych miast : grafiki Kazimierza Zbigniewa Łońskiego : Widzewska Galeria Ekslibrisu / [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi ; Widzewskie Domy Kultury DK „502”. - [16] s. : il. 21 cm. - Publikacja na 18-lecie Łódzkiego Oddziału TONZ i Łódzkie Dni Opieki nad Zabytkami 2001.

2002

61. 100 lat łódzkich tramwajów / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2 zm. - 95, [1] s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 6) - Streszcz. ang., niem.

62. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2 popr. - 71, [1] s. : il. ; 17 cm.

63. ARY Sternfeld - pionier kosmonautyki : wystąpienie na uroczystości nadania imienia Arego Sternfelda Łódzkiemu Planetarium i Obserwatorium Astronomicznemu 4 października 2002 r. / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 11, [1] s. : il. ; 21 cm.

64. CMENTARZ Żydowski w Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 3. - 71, [1] s. : il. ; 17 cm. - Bibliogr. s. [72]. - Streszcz. ang.

65. EKSLIBRISY bibliotek publicznych : katalog wystawy z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego, Widzewska Galeria Ekslibrisu, 2002 / [dobór ekslibrisów, oprac., teksty i red. oraz przygot. publ. do dr. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 11, [1] s. : il. ; 21 cm.

66. EKSLIBRISY Henryka Górskiego : wystawa z okazji 25-lecia pracy twórczej, 2002, Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 12 s. : il. ; 12x17 cm.

67. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2 popr. i uzup. - 72 s. : il. ; 17 cm.

68. ŁÓDZKIE tramwaje na ekslibrisach / Kazimierz Zbigniew Łoński, Mirosław Zbigniew Wojalski ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Łodzi, Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 56 s. : il. ; 12x17 cm.

69. NAJCIEKAWSZE ekslibrisy z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego : katalog pięćdziesiątej wystawy ekslibrisów, Widzewska Galeria Ekslibrisu, Łódź, luty - maj 2002 / [dobór ekslibrisów, oprac., teksty i red. Mirosław Zb. Wojalski]. - 20 s. : il. ; 12x17 cm.

70. ORBITY sputników Ary Sternfeld obliczał w Łodzi w latach 1932-33 / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 2. - 48 s. : il. ; 17 cm.

71. „Zabytki Łodzi” - konkurs fotograficzny dla młodzieży szkolnej : informator / [oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - 12 s. : il. kolor. ; 21 cm. - IV edycja konkursu fotograficznego dla młodzieży szkolnej „Zabytki Łodzi”, 2002.

2003

72. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 3. - 72 s. : il. ; 17 cm. - Wydano w 580 rocznicę nadania Łodzi praw miejskich.

73. FUNDACJA Bank Żywności w Łodzi / [oprac. Andrzej Gawroński ; przygot. do druku Mirosław Z. Wojalski]. - [12] s. : il. kolor. ; 21 cm. - Na okł. podtyt.: ...z myślą o innych...

74. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 3 popr. i uzup. - 72 s. : il. , 1 mapa ; 17 cm.

75. ŁÓDKA i inne rzeki łódzkie / Waldemar Biezanowski. - [Wyd. 2]. - 95, [1] s. : faks, fot., 1 pl., 1 mapa ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 8) - Bibliogr. s. 89. - Streszcz. ang., niem.

76. MAŁGORZATA Seweryn „Ekslibrisy i grafika” : katalog wystawy, marzec-maj 2003, Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi / [oprac. katalogu Małgorzata Seweryn, współpr. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi. - 11, [1] s. : il. ; 21 cm.

77. O ELIZIE i jej Łodzi / [tekst i rys.] Barbara Koniecka ; [objaśnienia Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 31, [5] s. : il. ; 21 cm.

78. O NIEKTÓRYCH działaniach zapobiegających zawałom

stosowanych w Klinice Kardiologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi / [napisał Mirosław Zbigniew Wojalski]. - Wyd. 2. - 11, [1] s. : il. ; 17 cm.

79. WIDOKI Łodzi na ekslibrisach z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego : wystawa z okazji Święta Łodzi 2003 i 580 rocznicy nadania Łodzi praw miejskich / [red. informatora Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 8 s. : il. ; 21 cm.

80. Z DZIEJÓW poczty w Łodzi : materiały sesji popularnonaukowej zorganizowanej przez TOnZ 14-15 września 2001 r. podczas IV Dni Dziedzictwa w Łodzi : [praca zbiorowa / pod red. Mirosława Zbigniewa Wojalskiego]. - 95, [1] s., XVI s. tabl. kolor. : il., faks., fot. ; 21 cm. - (Biblioteczka Wiedzy o Zabytkach Łodzi Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Łodzi ; z. 10) - Streszcz. ang., niem.

81. „Zabytki Łodzi” - konkurs fotograficzny dla młodzieży szkolnej : informator / [oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Łodzi. - 12 s. : il. kolor. ; 21 cm. - V edycja konkursu fotograficznego dla młodzieży szkolnej „Zabytki Łodzi”, 2003.

2004

82. 20 EKSLIBRISÓW Kazimierza Zbigniewa Łońskiego przedstawiających zabytki Łodzi wykonanych dla łodzian - członków TOnZ z okazji 20-lecia Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Łodzi / [oprac., teksty i red.] Mirosław Zbigniew Wojalski. - 35, [1] s. : il. ; 21 cm.

83. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 4 popr. i uzup. - 72 s. : il., faks., fot., pl. ; 17 cm.

84. KOLEJOWY świat Jędrusia Zaręby na ekslibrisach Kazimierza Z. Łońskiego : katalog wystawy / [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu Łódź. - 15, [1] s. : il. ; 12x17 cm.

85. ZABYTKI Łodzi. 1, 9 grafik Kazimierza Zbigniewa Łońskiego / [wybór i oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - Teka [9] k. : il. ; 15 cm.

2005

86. 1954-2004 : 50 lat naszej matury : V TPD Łódź, ul. Wspólna 5/7 : (późniejsze V LO im. Władysława Reymonta) / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 16 s. : il. ; 21 cm.

87. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 4 popr. - 71, [1] s. : il., faks. fot. ; 17 cm.

88. BANK Żywności - Fundacja w Łodzi : „...z myślą o innych...” / [oprac. Andrzej Gawroński]. - [16] s. : il. ; 21 cm. - Na okł. ded.: W hołdzie Jackowi Kuroniowi.

89. DOBRY wojak Szwejk na ekslibrisach Kazimierza Zbigniewa Łońskiego / Mirosław Zbigniew Wojalski. - 48 s. : il. ; 15 cm.

90. DOBRY wojak Szwejk w Łodzi - Ekslibrisy Kazimierza Łońskiego : wystawa z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego / [dobór ekslibrisów, plakat, red. informatora Mirosław Zbigniew Wojalski ; org. wystawy Mirosław Zbigniew Wojalski i Andrzej Zaręba]. - 8 s. : portr. rys. ; 21 cm.

91. EKSLIBRISY dla Stanisława Bulkiewicza : wystawa z kolekcji Henryka Górskiego i Mirosława Z. Wojalskiego : informator / [red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 8 s. : il. ; 21 cm.

92. EKSLIBRISY z diabłem : z kolekcji M. Z. Wojalskiego we współpracy z Muzeum Diabła Polskiego Wiktoryna Grąbczewskiego z Warszawy : katalog / [oprac., niektóre teksty i red.] Mirosław Zbigniew Wojalski ; Widzewska Galeria Ekslibrisu Łódź. - 32 s. : il. ; 13x17 cm. - Na s. tyt.: 15 lat Galerii, 60 wystawa.

93. ŁÓDZKIE zabytki : 21 grafik Kazimierza Zbigniewa Łońskiego z opisami / [teksty i red.] Mirosław Zbigniew Wojalski. - 55, [1] s. : il. ; 17 cm.

94. OD FISZERA do „Pegaza” : 123 lata łódzkiej księgarńi : księgarnie łódzkie okresu międzywojennego / Janina Krakowiak. - 101, [1] s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ; z. 11) - Podstawę publikacji stanowi praca magisterska Autorki napisana pod kierunkiem dra Andrzeja Skrzypczaka w 1984 r. na Uniwersytecie Warszawskim. - Bibliogr. s. 72-73. - Indeks. - Streszcz. ang., niem.

95. Z DZIEJÓW kanalizacji i wodociągów łódzkich : horror z happy endem / Waldemar Biezanowski ; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - 96 s. : il. ; 21 cm. - („Brązowa Biblioteczka” Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Łodzi ; z. 12)

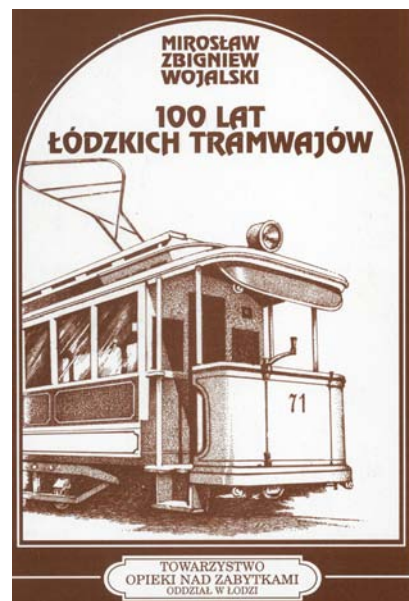
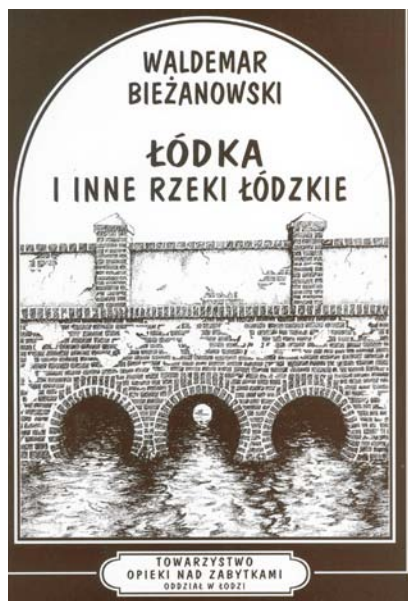
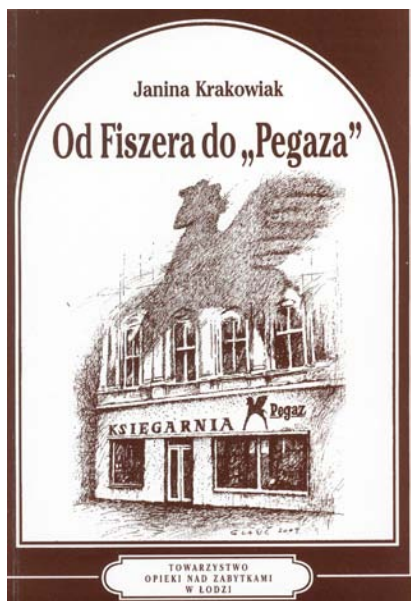
2006

96. 575 lat miasta Łodzi : gawędy o Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 5 popr. - 71, [1] s. : il. ; 17 cm.

97. EKSLIBRISY szachowe z kolekcji Mirosława Z. Wojalskiego : 61 wystawa czynna od 7 marca 2006 r. do 6 czerwca 2006 r., Widzewska Domy Kultury - Dom Kultury „502” Widzew-Wschód / [red. katalogu Mirosław Zbigniew Wojalski]. - [8] s. : il. ; 21 cm.

98. KIESZONKOWA kronika dziejów Łodzi / Mirosław Zbigniew Wojalski. - Wyd. 5 popr. i uzup. - 72 s. : il. ; 17 cm.

99. PODRÓŻE człowieka w kosmosie : (na lądzie, po wodzie, w powietrzu, w przestrzeni kosmicznej) : wystawa ekslibrisów Krzysztofa Kmiecica : z okazji 101 rocznicy urodzin patrona Planetarium 14 maja 2006 r. : ze zbiorów Mirosława Zbigniewa Wojalskiego „Ambasadora Arego Sternfelda w Łodzi” / [przygot. informatora Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Specjalistyczne Ognisko Pracy Pozaszkolnej Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne im. Arego Sternfelda. - [8] s. : il. ; 21 cm.

100. WĘDRÓWKI w kosmosie, po ziemi, na wodzie, w powietrzu, w przestrzeni pozaziemskiej na ekslibrisach Krzysztofa Kmiecica z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego : [katalog wystawy] / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 32 s. : il. ; 12x17 cm.

101. ZABYTKI Łodzi : katalog wystawy pokonkursowej konkursu dla młodzieży szkolnej 2006 / [oprac. katalogu Mirosław Z. Wojalski] ; Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - 11 s. : il. ; 21 cm.

2007

102. 70 EKSLIBRISÓW dla Mirosława Z. Wojalskiego stworzonych przez różnych autorów : katalog wystawy ekslibrisów : [27 lutego 2007, Łódź / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi. - 20 s. : il. ; 12x17 cm.

103. EKSLIBRISY fińskie z kolekcji Fińskiego Towarzystwa Ekslibrisu z Tampere : katalog wystawy ekslibrisów udostępnionych przez Stowarzyszenie Polska-Finlandia w Łodzi, Łódź i Tampere to miasta partnerskie = Suomalaisia exlibriksiä Suomen Ekslibris-Yhdistyksen kokoelmasta Tampereelta : exlibris näyttelyn katalogi - sovittanu Łódzin Puola-Suomi yhdistys, Tampere ja Łódź ovat ystävyyskaupunkeja / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; tł. na jęz. fiński Johann Leino] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi. - 32 s. : il. ; 12x17 cm. - Tekst równol. pol. i fiń.

104. JULIUSZ Szczęsny Batura - ekslibrisy : [katalog wystawy] / [oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 8 s. : il. ; 21 cm.

105. KWIATY wiosenne / Józef Wojalski ; [oprac. Mirosław Z. Wojalski]. - 16 s. : il. kolor. ; 18 cm. - U dołu s. tyt.: Do druku przygotował Mirosław Zbigniew Wojalski w roku 2007 w 70. rocznicę własnych urodzin. - U dołu s. tyt. i na okł.: 1928 - data powstania zbioru wierszy. - Faksymile, oryg.: 1928.

106. RYSZARD Bandosz - ekslibrisy : dorobek ostatnich 15 lat : wystawa w 60. rocznicę urodzin : katalog wystawy / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 20 s. : il. ; 12x17 cm.

107. ZABYTKI Łodzi : katalog wystawy pokonkursowej konkursu fotograficznego dla młodzieży szkolnej 2007 / [oprac. katalogu Mirosław Z. Wojalski] ; Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - [12] s. : il. ; 21 cm.

2008

108. EKSLIBRISY esperanckie (Esperantaj exlibrisoj) Józefa Golca : katalog wystawy / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; tekst o 100 latach esperanto w Łodzi Zofia Śmistek ; tł. na jęz. esperanto Andrzej Brozi i Zofia Śmistek]. - 36 s. : il. ; 12x17 cm. - Tekst równol. pol. i esp.

109. HENRYK Płóciennik - ekslibrisy : [katalog wystawy] / [teksty Mirosław Zbigniew Wojalski ; oprac. spisu ekslibrisów, redakcja katalogu i projekt graficzny Włodzimierz Rudnicki] - 19, [1] s. : il. ; 21 cm.

110. WIELOKULTUROWA Łódź : wystawa ekslibrisów z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego / [oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 16 s. : il. ; 12x17 cm.

111. ZABYTKI Łodzi : grafiki Kazimierza Zbigniewa Łońskiego / [autor katalogu Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 35, [1] s. : il. ; 21 cm. - Katalog wystawy.

112. ZABYTKI Łodzi : katalog wystawy pokonkursowej konkursu dla młodzieży szkolnej 2008 / [oprac. katalogu Mirosław Z. Wojalski] ; Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - 20 s. : il. ; 21 cm.

113. ZBIGNIEW Osenkowski - ekslibrisy : 28 lat twórczości :

katalog wystawy / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 24 s. : il. ; 12x17 cm.

2009

114. EKSLIBRISY judaistyczne Józefa Golca : katalog wystawy, Widzewska Galeria Ekslibrisu, Łódź 2009 / [teksty Julian Baranowski et al. ; oprac. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 32 s. : il. ; 21 cm.

115. POLSCY Żydzi - bohaterowie ekslibrisów Józefa Golca / Józef Golec, Mirosław Zbigniew Wojalski. - 48 s. : il. ; 21 cm. - Suplement do katalogu wystawy „Ekslibrisy judaistyczne Józefa Golca” 9 czerwca - 9 października 2009 r. w Widzewskiej Galerii Ekslibrisu w Łodzi w ramach obchodów 65 rocznicy likwidacji Litzmannstadt Getto.

116. PRZEŻYŁAM Holocaust / Lili Susser ; [przekł. z ang. Maciej Dynkowski ; oprac. red. wydania polskiego i projekt okładki Mirosław Zbigniew Wojalski, współpr. Andrzej Gawroński]. - 120, XVI s. : il. kolor. ; 21 cm.

117. WOGRODZIE i na łące : ekslibrisy przyrodnicze Krzysztofa Kmiecica / [projekt, oprac., teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski ; Widzewska Galeria Ekslibrisu Łódź]. - 16 s. : il. ; 13x17 cm.

118. ZABYTKI Łodzi : katalog wystawy pokonkursowej konkursu dla młodzieży szkolnej 2009 / [teksty i oprac. katalogu Mirosław Z. Wojalski] ; Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - 16 s. : il. kolor. ; 21 cm.

119. ZBIGNIEW Józwiak : ekslibrisy / [przyg. tekstów Mirosław Zbigniew Wojalski ; oprac. graf. Włodzimierz Rudnicki]. - 21 s., [3] : il. ; 21 cm.

2010

120. 130 lat TT-PTT-PTTK : zarys historii Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego / Lechosław Fularski ; Łódzki Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Jana Czeraszewicza. - Wyd. 2. - 24 s. ; 21 cm. - Na książce wyłącznie błędny ISBN.

121. POLSKIE zabytki z listy UNESCO na ekslibrisach : katalog wystawy, Łódź 2010, Widzewska Galeria Ekslibrisu / [aut. tekstów: Beata Konieczniak, Mirosław Zbigniew Wojalski, Magdalena Jonczyk]. - 32 s. : il. ; 21 cm.

122. ZABYTKI Łodzi : katalog wystawy pokonkursowej konkursu dla młodzieży szkolnej 2010 / [teksty i oprac. katalogu Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi. - 16 s. : il. kolor. ; 21 cm.

2011

123. 60 LAT Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego / [red. Edmund Witkowski, Adam

Arndt i Elżbieta Korczak ; oprac. rozdz. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - Wyd. 2 popr. i uzup. - 42 s. : il. ; 21 cm. - Opis wg okł. - Okł. wliczona w paginację. - S. 15-18: Działacze PTK, PTT i PTTK w Oddziale Łódzkim. Członkowie pierwszego Zarządu Okręgu PTTK (pełniącego również funkcję Zarządu Oddziału) / Mirosław Zbigniew Wojalski. - S. 18-27: Członkowie - założyciele Łódzkiego Oddziału PTTK, którzy do PTK czy PTT wstąpili jeszcze przed wojną lub dopiero po wojnie / Mirosław Zbigniew Wojalski.

124. „Cieszynalia” : ekslibrisy Józefa Golca : 76. wystawa zamykająca obchody 20-lecia Galerii / [przyg. katalogu, tekst, skład, korekta Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu w Łodzi. - 8 s. : il. ; 21 cm. - Na s. tyt. i okł.: Patronat nad obchodami 20-lecia Galerii objęła Hanna Zdanowska Prezydent m. Łodzi.

125. ŁÓDZKA fotografia krajoznawcza : zarys dziejów / Waldemar Doniec, Mirosław Zbigniew Wojalski. - 64 s. : il. ; 21 cm. - Na s. tyt.: Publikacja wydana z okazji nadania Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi imienia Waldemara Dońca. - Publikacja dofinansowana przez Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Łódzkiego.

126. ZABYTKI Łodzi na ekslibrisach Kazimierza Łońskiego : katalog 75. wystawy z kolekcji Mirosława Zbigniewa Wojalskiego z okazji 20-lecia Galerii / [oprac., teksty, red., dobór ekslibrisów oraz przyg. publ. do druku Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 28 s. : il. ; 21 cm.

2012

127. JULIUSZ Szczęsny Batura : ekslibrisy z lat 2007-2012 : („Tysiąc znaków”) / [projekt, oprac. teksty i red. Mirosław Zbigniew Wojalski]. - 1 k. złoż. : il. ; 21 cm.

128. NIEBO i kosmos na ekslibrisach Krzysztofa Kmiecica : wystawa z okazji 55. rocznicy startu pierwszego sputnika 1957 - 4 X - 2012 i Światowego Tygodnia Przestrzeni Kosmicznej : katalog wystawy / [wstęp Zbigniew Kłós ; teksty, red. i projekt graficzny Mirosław Zbigniew Wojalski] ; Polska Akademia Nauk. Centrum Badań Kosmicznych, Widzewska Galeria Ekslibrisu. - 20 s. : il. ; 21 cm. - Wystawa pod patronatem Komitetu Badań Kosmicznych Polskiej Akademii Nauk.

129. ORIENTALIS : dalekowschodnie motywy na ekslibrisach Krzysztofa Marka Bąka / [oprac. Krzysztof Marek Bąk]. - 1 k. złoż. : il. ; 21 cm.

130. PRZEŻYŁAM dzięki mojej matce : wspomnienia z lat wojny / Szoszana Rabinowicz ; [przekł. z jęz. hebr. Tomasz Korzeniowski]. - 216 s., [8] s. tabl. : il. (w tym kolor.) ; 21 cm.

131. WIDZEWSKA Oficyna Wydawnicza ZORA : 1992-2012 / pod red. Mirosława Zbigniewa Wojalskiego. - 42 s. : il. ; 30 cm. - Maszynopis.

Zestawienie przygotowali pracownicy Działu Zbiorów Regionalnych

Szoszana Rabinowicz

Według metryki urodzenia Autorka nazywała się Lucienne Suzanne Weksler - obecnie Rabinowicz.

Skąd się wzięło imię Szoszana? Należała w Łodzi do organizacji syjonistycznej i tam uważano że Luciana nie brzmi dobrze, ale to jest Roza – Szoszana. Szoszana jakby róża.

Informacje biograficzne do czerwca-lipca 1945 r. zawarte są w treści książki.

Skrótkowo wygląda to tak:

Najpierw było szczęśliwe dzieciństwo w Wilnie, potem we wrześniu 1939 r. Wilno zajęli najpierw Sowieci a w czerwcu 1941 r. Niemcy. Została z matką i resztą rodziny zamknięta w getcie utworzonym dla Żydów przez Niemców w Wilnie. Po likwidacji wileńskiego getta, po selekcji, została w 1943 r. wywieziona wraz z matką do obozu koncentracyjnego w Kaiserwaldzie pod Rygą – na Łotwie. W 1944 r. z matką przewieziona w niehumanitarnych warunkach do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, skąd w mroźną zimę w lutym 1945 r. zostały zmuszone do wyjścia w tzw. „marszu śmierci”, przebyły 120 km i znalazły się w obozie Tawęcino, gdzie zastało je wyzwolenie. Wszystkie te niezwykle dramatyczne wydarzenia, które przeżyły i matka i córka, opisane są w książce.

Także w książce na ostatnich stronach oraz na s. 216 książki i na tylnej okładce są lakoniczne informacje biograficzne od wyjazdu z obozu Tawęcino po wyzwoleniu.

Autorka z Mamą pojechały pociągiem

Szoszana i Raję (1950 Łódź)

Szoszana i ojciec

w kierunku Wilna, lecz okazało się, że za Białymstokiem zaczęła się granica Związku Radzieckiego. Dowiedzieli się, że Żydzi wracający do Wilna musieli przyjąć obywatelstwo radzieckie i już do Polski nie mogli wyjeżdżać. Zostały więc w Polsce, w Białymstoku. W roku szkolnym 1945-1946 zaczęła naukę w 3 i 4 klasie polskiej publicznej szkoły powszechnej. W 1946 r. wyjechały do Łodzi bo wszyscy Żydzi, którzy wracali z obozów, nawet z Rosji, tu przyjeżdżali, tu było skupisko Żydów ocalałych z Zagłady, tu była centralna kartoteka, tu można się było dowiedzieć o losach rodziny. Od 1946 do 1950 mieszkały w Łodzi i tu autorka uczyła się od 5 klasy w państwowej szkole żydowskiej im. Pereca w Łodzi przy ul. J. Kilińskiego 49 i w I TPD przy ul. Jaracza 26, gdzie skończyła 10 klasę. Wówczas maturę zdawano na zakończenie nauki w 11. klasie.

Latem 1950 r., pod koniec lipca wyemigrowała z mamą do Izraela.

W 1952 r. zdała maturę w Izraelu, zdobyła wykształcenie jako techniczna projektantka architektury ze specjalną znajomością map i terenu, pracowała do 1959 r. w biurze architekta jako pomoc techniczna architekta.

W latach 1952-1953 odbyła służbę wojskową.

W 1953 r. wyszła za mąż za Davida Rabinowici. W 1955 r. urodziła syna Jarona (starszy syn).

W 1959 r. zaczęła studiować w Wyższej Szkole Fizykoterapii, którą skończyła w listopadzie 1961 roku.

W grudniu 1961 roku urodziła syna Dorona.

W 1962 r. zaczęła pracować w szpitalu Beilinson w mieście Petachtikwa na oddziale fizykoterapii.

W 1964 r. wyjechała do Wiednia, bo tego wymagała praca męża - eksport izraelskich towarów, głównie cytrusów na zasadzie barteru za różne produkty, w tym tekstylia.

Autorka mieszka przez część roku w Tel-Awivie (najczęściej zimą) i część w Wiedniu (najczęściej latem).

We Wiedniu mieszka Doron Rabinowicz, młodszy syn, który jest doktorem historii, pisarzem i publicystą zajmuje się literaturą, polityką austriacką, historią Austrii.

Starszy syn Jaron Rabinowicz jest znanym profesorem doktorem medycyny. Mieszka w Izraelu i pracuje w szpitalu Sziba Tel Haszomer.

Ma w Izraelu 2 wnuczki i 3 wnuków, a w Wiedniu 1 wnuczkę.

W 1974 r. zmarła matka Autorki Raję Weksler.

Pawła Fuksa, autora książki "Dziecko wojny" pamięta i czasami spotyka się z nim i jego żoną Różą, pamięta też jego książkę "Dziecko wojny". W tej książce Paweł Fuks poświęcił jej cały 13. rozdział zatytułowany „Szoszana”. Z niego wynika, że Autorka była jego szkolną miłością, ale wyjechała przed nim do Izraela i znajomość urwała się.

Tłumaczem książki z hebrajskiego na język polski był Polak Tomasz Kozinowski, mieszkający we Wrocławiu i Izraelu.

Bardzo mało pamięta Łódź, mieszkała na ul. 11 Listopada [obecnie ul. Legionów]. Gdy przed kilku laty, przy okazji pobytu z mężem w Warszawie, odwiedziła Łódź na jeden dzień, nie udało się jej odszukać ani domu ani szkoły.

Pięćdziesiąt lat nie mówiła po polsku.

Szoszana Rabinowicz

Na emeryturze nic poważnego nie robi, dużo podróżuje po świecie, („rozejżdżam się po świecie”), czyta książki, chodzi do teatru. Gra w brydża (w innym gronie, nie z Pawłem Fuksem).

Bardzo ważnym jednak elementem życia Autorki są spotkania z młodzieżą w Austrii, Niemczech i Izraelu, na których czyta fragmenty swojej biograficznej książki (wydanej w języku hebrajskim, angielskim i niemieckim) i opowiada o tragicznych losach podczas wojny, w ramach akcji „Współczesnych Świadców”. Rozmawia z młodzieżą, aby pomóc w wychowaniu jej w duchu pokoju i tolerancji, aby nigdy już nie powtórzyły się okropieństwa wojny, aby nigdy nie odrodził się faszyzm.

Szoszana i Dawid

Paweł Fuks Dziecko wojny

Oficyna Bibliofilów, Łódź, 1994,
rozdział 13. Szoszana s. 139

Szozaną poznałem w szkole żydowskiej. Uczyliśmy się przez dwa lata w jednej klasie, przynależąc do grupy uczniów, stanowiącej wyodrębniający się żywiołowy kolektyw. Razem odrabialiśmy lekcje, prowadziliśmy długie dysputy, bawiliśmy się w teatr w kółku dramatycznym. Dzielił nas sporo: pochodzenie, temperament i poglądy polityczne. Ja wywodziłem się z klasy robotniczej i zawsze byłem chłopakiem z ludu. Ona pochodziła, według opowiadań, z arystokratycznej rodziny Żydów wileńskich i nie zadawała się z byle kim. Ja w owym czasie byłem bardzo aktywnym zetempowcem, ona zapaloną syjonistką, działającą w łódzkiej Gordonii. Ja byłem raczej typem spokojnym i wstrzemięźliwym, ona zaś zaborczym o wybujałym temperamencie. Pomimo tych różnic, już od pierwszych chwil naszego poznania wiedzieliśmy oboje, że łączy nas wzajemna miłość, silna, szczerza i bezinteresowna. Klóciliśmy się bez przerwy, a powodów nigdy nie brakowało. Dawało to jednocześnie podstawy do częstych przeprosin. (139)

(...)

Matka Szozany, Rajca, była jeszcze kobietą dość młodą, powabną, o wyszukanych manierach, posługującą się pięknym literackim językiem żydowskim. Na miłość swej dorastającej córki patrzyła dość nieprzychylnie, woląc jednak mnie, niż jakiegoś goja, co było bardzo modne w owych czasach. Jej osobisty wdzięk i uroda przysparzały jej wielbicieli. (...) Obie kobiety, matka i córka przeżyły razem całą gehenną żydostwa polskiego. Po likwidacji getta wileńskiego przeszły razem przez wiele obozów, ale nigdy się nie dowiedziałem okoliczności ich ocalenia. Wyzwolone zostały w Ravensbruck, przez wojska alianckie. Te ich wspólne przeżycia pozostawiły niezatarty ślad na późniejszych wzajemnych stosunkach. Były jednym ciałem i jedną duszą. Radziły się siebie nawzajem, wspierając się nieustannie we wszystkim. Z czasem stosunek Rajca do mnie zmienił się nie do poznania. Dawała mi jednoznacznie do zrozumienia, że mam szansę zostać członkiem ich rodziny. Tak więc każdą wolną chwilę spędzałem na ulicy Limanowskiego, stając się niemal jednym z domowników. Szoszana miała wujka Wołodię, brata matki. (140)

Wyboru fragmentów dokonał Mirosław Zbigniew Wojalski
15.10.2012 r.

Fot. Autorka jako dziecko w 1937

Fragmenty książki Szoszany Rabinowicz „Przeżyłam (...)”

Bardzo lubiłam spacerować z tatą. Na każdym kroku spotykał znajomych, pozdrawiał, przystawał, rozmawiał chwilę. Lubiłam elegancki ruch, kiedy unosił prawą rękę, uchylał lekko kapelusza i pozdrawiał, skłaniając głowę. Na ulicy ojciec nosił zawsze kapelusz z szerokim rondem, którym lubiłam się bawić. Śmiał się, kiedy zakładałam jego kapelusz i stroiłam różne miny. Tato był przystojnym mężczyzną, z grzywą kasztanowych włosów, o prostych, ale pięknych, arystokratycznych rysach twarzy, z zielonymi śmiejącymi się zawsze oczami i lekko uniesioną prawą brwią, wyrażającą jakby zdziwienie i zaskoczenie, łagodzone jednak wciąż obecnym na ustach uśmiechem. W moich oczach był wysoki, mimo że miał tylko 170 cm. Dzięki dobroci serca i pogodnej naturze był powszechnie lubiany. (s. 11)

Kilka lat temu, nie miałam jeszcze sześciu lat, a świat był normalny, poszłam ze swoją boną Michłą do żydowskiego teatru. Siedziałyśmy w pierwszym rzędzie, czekając na podniesienie kurtyny i nagle wyszedł prowadzący i zapytał:

- Dzieci, czy jest wśród was ktoś, kto potrafi zadeklamować wiersz Kadii Mołodowskiej*? Prawie wyskoczyłam z siedzenia i krzyknęłam: - Ja! Od razu wyciągnęły się ku mnie ręce, podniosły mnie i postawiły na scenie. Prowadzący zapytał, jaki wiersz chcę zadeklamować. Powiedziałam: - "Di dame mit dem hint" (Kobieta z pieskiem). To był długi wiersz. Po chwili wzruszenia i paru zajknięciach wyrecytowałam cały i odniosłam duży sukces. Dzieci na widowni biły brawo, a prowadzący ucałował mnie.(s. 107)

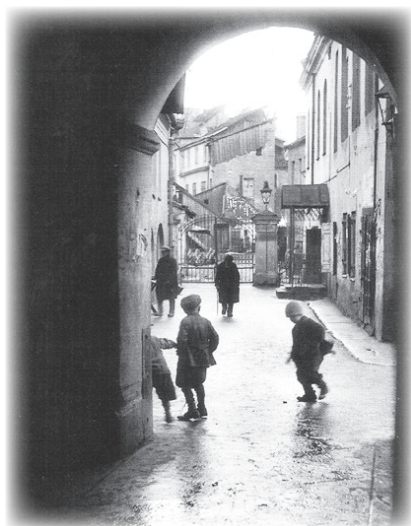
Wszędzie panowała przygnębiająca cisza. Mieszkanie, większe od pozostałych, w którym żyło i hałasowało zawsze tak wiele ludzi, teraz było puste. Mama, niezwykle przejęta ciszą, z trudem stała na nogach, oparła się o Julka i zaczęła krzyczeć nie zachowując ostrożności: "Tato! Tato!" Ku naszemu zaskoczeniu, otworzyły się drzwi od szafy w korytarzu i wyszedł z niej dziadek, drobny, słaby i bardzo postarzały. Nigdy nie widziałam go takim małym i nieszczęśliwym. Drżał na całym ciele, nie mogąc wydobyć z siebie głosu. Drżącą dłonią głaskał moją głowę, w oczach miał tży. Mama pomogła mu usiąść i podała mu kubek wody, którą wypił jednym haustem. Nie wiedział, co się stało z resztą rodziny. Kiedy Niemcy weszli do mieszkań, ludzie rozbiegli się na wszystkie strony, a on ukrył się w szafie. Zostaliśmy z nim w pustym domu. (s. 75)

Ustawili nas w szeregi, trójkami, i wyszliśmy z getta. Getto zostało puste. Szeregi szybko się załamały, a my zamieniliśmy się w bezładny tłum, idący ulicami Wilna. Wokół było pusto, miasto jakby wyludnione. Gdzieś niedługo tylko dostrzegaliśmy jakiś niewielki ruch za firankami w oknach domów po obu stronach ulic. Wokół nas esesmani z psami, krzyczeli, bijąc

Szoszana (Białystok, 1946)

pałkami każdego, kto im się nawinął pod rękę. Skręciliśmy w prawo, w ulicę Subocz, przeszliśmy koło domu, w którym przed dwoma laty mieszkała ciocia Lena i Mojsiej. Lea zasmuciona tęsknie patrzyła na swój dawny dom. Szliśmy drogą, prowadzącą poza miasto w kierunku cmentarza na Rossie. Pierwsza selekcja odbyła się w pobliżu cmentarza. Rozdzielili nas. Kobiety, dzieci i starcy poszli dalej w stronę cmentarza, a młodych i zdrowych mężczyzn zatrzymano na placu przed cmentarzem. (...) Zostałyśmy we cztery, mama z dwiema młodymi córkami, Dolką i Leą, i ze mną. Szliśmy dalej, aż zaprowadzili nas na cmentarz. Na Rossie był duży, istniejący do dziś, chrześcijański cmentarz, otoczony dokoła murem z dużą bramą. Leżą tu sławni Polacy. Tu znajduje się grób Matki Marszałka Józefa Piłsudskiego, w którym zgodnie z wolą Marszałka spoczywa także jego serce, a na płycie widnieje napis: "Matka i serce Syna". Piłsudski kochał Wilno, w którym się urodził. Cmentarz położony jest na zboczach pięknego wzgórza. Kręte dróżki wiodą między porozrzucanymi jakby w nieładzie grobami, pięknymi nagrobkami, zdobnymi krzewami i drzewami, a wszystko otacza gruby i wysoki mur. Na ten cmentarz spędzono wszystkich Żydów z getta. Trzy dni i trzy noce siedzieli tu starcy, kobiety i dzieci. Ostatnie wrześniowe noce były chłodne, ziemia wilgotna,

Uliczka w getcie

a rano wszystko pokrywał szron. Przybyliśmy tam trzeciego dnia likwidacji getta. Zaraz po przekroczeniu bramy kobiety zaczęły szukać w tłumie swoich bliskich i znajomych. Zmęczone, przegnębione, z workami na plecach, ze spuszczonej oczami, idąc krętą ścieżką pomiędzy grobami zobaczyłyśmy wolne miejsce koło nagrobka.

Jechałyśmy po raz ostatni przez Wilno. Nie widziałyśmy mijanych ulic. Rozstałyśmy się z miastem już wcześniej i teraz nic nie łączyło nas z miastem naszego urodzenia, w którym spędziłyśmy całe życie. Byłyśmy tu obce. Dotarłyśmy do stacji kolejowej. Tutaj, na bocznych, oddalonych nieco od stacji torach, stał pociąg towarowy, złożony z kilku wagonów. Wzdłuż wagonów, czujni, uzbrojeni po zęby nasi żołnierze z konwoju. Znowu napadli na nas, krzyczeli, znowu posypał się na nasze głowy deszcz ciosów, wszystko po to, by pognębić nas do końca. Niepotrzebnie! Byłyśmy tłumem załamanych i zniewolonych ludzi. Jeszcze nie otrząsnęłyśmy się po selekcji "na prawo" i "na lewo", po krzyku opuszczonych i rzuconych pod nasze nogi dzieci. Wiedziałyśmy, że kiedy wsiaździemy do pociągu, powiozą nas dokądś, skąd nie ma powrotu. Załadowali nas do wagonów, krzyżąc: "Szybko! Szybko!". Kiedy już byłyśmy w wagonie, jakieś osiemdziesiąt osób, stłoczone jak sardynki w puszcze, ciężkie drzwi zamknięto i zaryglowano od zewnątrz. Nie było żadnej możliwości ich otwarcia. W wagonie było ciemno. Jedyne światło dochodziło przez umieszczone wysoko, zakratowane okienko. Kilka kobiet przepychało się, chcąc dotrzeć do wejścia i wyrzeć na zewnątrz. Mama, Dolka i ja, znalazłyśmy miejsce w środku wagonu. Oparłyśmy się o siebie. Podłoga była zimna, a nie miałyśmy kocy.

Stałyśmy stłoczone na ile tylko było można, jedna przy drugiej, ale esesmani popychali, ściskając nas jeszcze bardziej. Wyższe ode mnie kobiety stały, właściwie wspierały się jedna na drugiej a ja między nimi. Nic nie widziałam. Ich ciała górowały nade mną, brakowało mi powietrza, brakowało miejsca, przestrzeń nade mną zajmowały ręce i ramiona stojących wokół

kobiet. Ręce opuściłam wzdłuż ciała, skuliłam się cała, próbując stać się tyczką. Kiedy chciałam osunąć się na dół i uwolnić od ścisku i tłoku, poczułam silną i twardą dłoń o długich palcach i ostrych paznokciach, wbijających się w moją rękę. Zabolało mnie strasznie. Chciałam krzyżeć, może nawet krzyżałam, ale mój głos tłumiły ciała wokół i ogólny hałas. Ktoś ciągnął siłą ku górze moją rękę razem z całym ciałem. Uniosłam się w ślad za moim ciałem i stanęłam wyprężona bardziej niż to było możliwe. Podniosłam głowę i spojrzałam mamie w oczy, zielone, potrafiące delikatnie się uśmiechać, ale także poważne i wymagające. Zrozumiałam! Mam stać i być dużą, dużą jak one wszystkie! (88-89)

Kiedy byłam z Rafikiem, układałam wiersze. Na początku dla niego, rykowałam kilka zwykłych słów, często tylko tak sobie, do śmiechu, ale z biegiem czasu słowa łączyły się w zdania, tworząc wiersz. Rachela Kryński była pierwszą, która to zauważyła i poradziła mi, żebym co jakiś czas wiersze sobie powtarzała, zapamiętując je, a potem starała się zapisywać na kawałku papieru. W obozowym świetle papier był rzeczą niezwykle cenną, ale Rachela przekonała mamę, że moje wiersze naprawdę jej się podobają, a prócz tego, według niej, z mojej "poezji" wynikało wiele korzyści. Przede wszystkim, jak mówiła, rozwijałam się psychicznie, bo poza Rafikiem nie miałam w obozie nawet z kim porozmawiać, a także dzięki wierszom nadal uczyłam się pisać, bo przecież w getcie skończyłam tylko trzecią klasę i wciąż pisałam z trudem. Najważniejsze, żeby to, co się robi, jakoś dokumentować! Mama przyniosła mi z magazynu zeszyt i ołówki, a ja szczęśliwa, każdego wieczora zapisywałam ułożony podczas pracy wiersz. Rachela je poprawiała, wyjaśniała, że wiersz powinien mieć rytm i rym. (126-127)

Pewnego dnia poszłam w odwiedziny do mamy, [leżącej w szpitalu] mała, skurczona, brudna i drżąca z zimna, odziana w ściągnięty z łóżka koc, od miesiąca obojętna na wszystko. I nagle zobaczyłam mamę całkiem przytom-

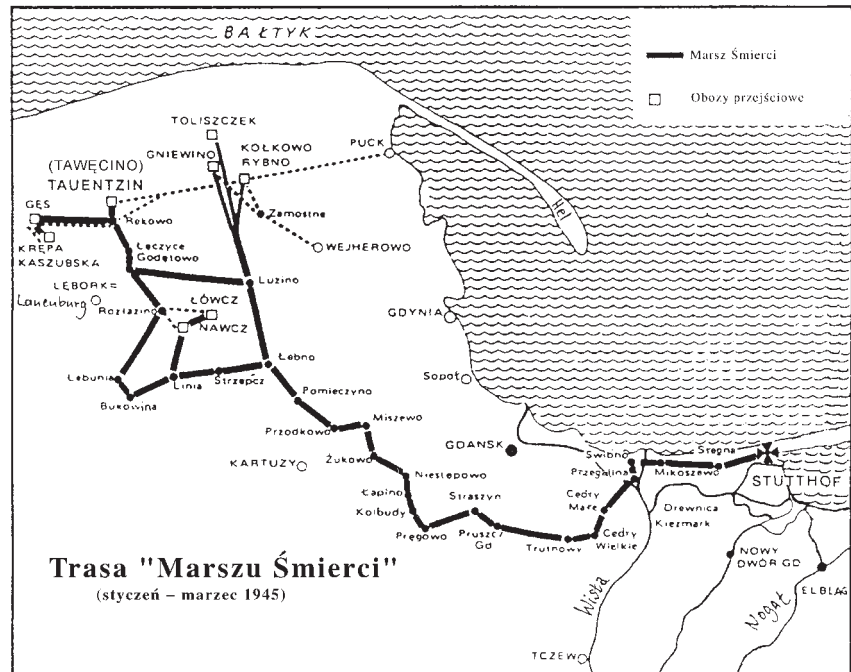
ną. Kiedy mnie zobaczyła, jak wyglądam i jak chodzę, wykrzyknęła: "Muzułmanka!" Tak nazywano tych, którzy stracili nadzieję, którzy rezygnowali z jakiegokolwiek walki, nie chcieli o nic zabiegać, tylko obojętnie czekali na swój koniec. "Muzułmanie" leżeli po kątach, na podwórku albo na bloku, tracili w końcu przytomność i umierali. Mama wciąż powtarzała, że nie wolno się zaniedbywać i trzeba walczyć, zawsze trzeba wierzyć, że cierpienie kiedyś minie i to wszystko się skończy. Jeśli się poddamy, to szkoda cierpień, których już doznaliśmy. Trzeba zawsze dbać o swój wygląd, nie zamieniać się w "muzułmanina". Dlatego, kiedy mama tak mnie nazwała, przestraszyłam się. W jej głosie usłyszałam oskarżenie. Zaczęłam rozumieć, że stało się ze mną coś niedobrego. Natychmiast zrzuciłam z ramion koc, pierwszą oznakę "zmuzułmanienia". Wyprostowałam się. Mama uśmiechnęła się, a jej uśmiech w moich oczach był słońcem, które znowu zaświeciło. Zrozumiałam, że jej stan zdrowia poprawił się, że najgorszy okres minął i wróciła nadzieja na wyzdrowienie. Doktor Bolek też stwierdził, że stan zdrowia mamy polepszył się. Nie wiem, kto pomógł komu, czy na mój straszny widok mama odzyskała przytomność, czy też reakcja mamy na mój widok i jej powrót do życia przywrócił we mnie wolę życia. Tak czy inaczej, obie pomogłyśmy sobie nawzajem. (142-143)

ponieważ już całą dobę nie miałyśmy wody do picia, pragnienie zaczynało nas bardzo męczyć. Kobiety kasłały, dusiły się, ale wody jak nie było, tak nie było. Pragnienie jest gorsze od głodu. Kobiety nie mogąc tego znieść, płakały w głos, a kiedy usta od płaczu wysychały zupełnie, płacz przechodził w nieustający lament. Cichemu i monotonnemu lamentowi, szarpniętemu jeszcze bardziej nasze nerwy, towarzyszył ryk silników. Ale najgorsze ze wszystkiego było rozwiązanie problemu toalet, jakie znaleźli nasi dręczyciele. Przy pomocy kołowrotka zamontowanego na górze spuścili na sznurze trzy wiadra, które ustawiano w trzech różnych miejscach. Kobiety spieszyły się, by stojąc w długiej kolejce, wreszcie mogły się załatwić. Wia-

dra szybko się zapęliły. Musiałyśmy je donieść na miejsce, gdzie zwiślał sznur, przywiązać je do niego i wiadro jechało do góry. Okręt kołysał się na morzu, a pełne, zawieszane na sznurze wiadro kołysało się razem z nim. Jego zawartość wylewała się na dół, na podłogę naszego pokładu. Wiadra, po opróżnieniu ich do morza, wracały na sznurze tą samą drogą na dół. Brudne i śmierdzące przewracaly się na pokład. Po powrocie pierwszego, natychmiast zaczęli wyciągać kolejne. Nieczystości rozlewały się na wszystkie strony, a czasami, kiedy wiadro nie zostało dobrze przywiązane albo kiedy ludzie na górze zmęczeni się, wypuszczali sznur z rąk i wszystko wylewało się na nas. W powietrzu unosił się duszący smród. My, leżąc w pobliżu otworu, cierpiełyśmy najbardziej. Próbowaliśmy się odsunąć w jakiś kąt, ale bezskutecznie. Im bardziej oddalaliśmy się od portu, wychodząc na głębokie morze, tym bardziej okręt się kołysał, a uryna i kał rozlewały się coraz szerzej. Wraz z rosnącym kołysaniem się okrętu na morzu, nasiliły się wymioty. (159)

Na Boże Narodzenie 1944 r., na głównym placu apelowym starego obozu Niemcy postawili piękną, wysoką jodłę, ozdobioną mnóstwem kolorowych świec. Cały obóz, stary i nowy, zwołano na apel późnym wieczorem. Apel trwał wiele godzin, aż na środek placu sprowadzili polskiego chłopca. Dopiero wtedy zauważyłyśmy, że obok świątecznie ozdobionego drzewka, postawiono szubienicę. Po długich przemowach oficerów i reprimendach skierowanych do chłopca, na oczach wszystkich powieszono go. W wigilię chrześcijańskiego święta więźniom kazano patrzeć na taką egzekucję! Jakby chcieli nam powiedzieć, że nawet takie święto jest bez znaczenia wobec ich władzy i okrucieństwa. Stałiśmy oniemiały. Chłopiec dostał wyrok śmierci za kradzież chleba! (177)

Ale chłopak zauważył, że jestem przytomna i odezwał się do mnie po polsku: - Rozumiesz mnie? Słyszysz mnie? - Tak! - szepnęłam. - Nie bój się! Zwyciężyliśmy! Jesteśmy wolni! Wyzwoleni!!! Długo ciężko chorowałaś, ale teraz szybko

wyzdrowiejesz i wrócisz do domu! Nie martw się, wszystko będzie dobrze! Trudno było w to uwierzyć, a ponadto - trudno było mi zrozumieć. Do domu? Dokąd miałam wracać? Gdzie byłam teraz? Co się stało Rai? Wskazałam ręką na łóżko obok, pamiętając, że nie wolno mi nazywać jej mamą. Zrozumiał moje pytanie. - Ta kobieta tam? Znasz ją? Jest bardzo chora. Na pewno za dzień, dwa umrze. Szkoda tylko, że jeszcze musi cierpieć - powiedział. Zaczęłam wrzeszczeć: - Mama! Mama! Nie umieraj! Nie! Nie umieraj! Nie zostawiaj mnie samej! Chłopak zrozumiał i przeraził się. Uspokajał mnie, zaproponował, że przyniesie mi zupę i coś do jedzenia. Zostałam w miękkim i białym łóżku, nieszczęśliwa i bezradna. Co robić? Jak pomóc mamie? Jak ją uratować? I co będzie ze mną? Dokąd mam iść? Czy mam jeszcze kogoś na świecie? (200)

Szoszana w Kaiserwaldzie

Wujek Wołodia dotarł do nas! Zmęczony i niespokojny, ubrany w sowiecki mundur wojskowy. Od czasu, kiedy widziałyśmy go ostatni raz, bardzo się zmienił. Miał 35 lat, ale wyglądem przypominał mi dziadka w wieku siedemdziesięciu lat. Plecy miał pochyłone, twarz mu się wydłużyła, na prawie tylej głowie zostało tylko nieco siwych włosów po bokach. Uśmiechał się smutno, jego oczy utraciły dawną radość i wyblakły. Był cichym i przygnębionym człowiekiem. Kiedy został wcielony do wojska, zastanawiał się, jaki los spotkał nas i inne kobiety ze Stutthofu. Wiedział, że większość stamtąd zabrano, część wyruszyła w marszu śmierci, część na małych okrętach w drogę przez morze. Niemcy zatopili okręty na pełnym morzu, inne zbombardowane, zatęnęły. Tak zamknęło się koło! Stutthof wyzwolono w dniu zakończenia wojny, 8 maja 1945 roku. (214)

Po jakimś czasie dowiedzieliśmy się od powracających wilnian, że Jechiela, Julię i Łoczka Tejszew chłopci z Puszkarni wydali gestapowcom, w zamian za nagrodę wypłacaną za każdą "głowę żydowską". Wydanych rozstrzelano w Puszkarni, podczas pracy w polu. (214).

Wyboru fragmentów dokonał wydawca Mirosław Zbigniew Wojalski

ŁÓDZKIE
CZYTA

Zajrzyj na lodzkieczyta.pl

Dołącz do nas – Jesteśmy na Facebooku
www.facebook.com/LodzkieCzyta

Program aktywizacji czytelnictwa „ŁÓDZKIE CZYTA” realizowany od maja do grudnia 2012 roku na terenie Łodzi i województwa łódzkiego ma formę kampanii społecznej, której głównym organizatorem i koordynatorem jest Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi. Ideą kampanii jest promocja czytania jako atrakcyjnej i wartościowej formy spędzania wolnego czasu oraz pozyskiwania wiedzy i informacji. Pragniemy także ukazać czytanie jako przyjemną i dobrą zabawę, która łączy wszystkie grupy wiekowe i społeczne. W realizację kampanii włączają się nie tylko biblioteki, ale również inne instytucje, organizacje pozarządowe, fundacje. Bardzo liczymy na wsparcie kampanii ze strony osób znanych ze swoich działań prospołecznych i proczytelniczych.

Celami kampanii są:

- popularyzacja wartości płynących z lektury, jako ciekawej formy spędzania czasu wolnego, formy aktywności społecznej i rozwoju osobistego;
- aktywizacja środowisk nieczytających i zwiększenie liczby osób czytających w województwie łódzkim;
- zintegrowanie osób już czytających książki, wykreowanie pozytywnego wizerunku osoby czytającej;
- promowanie różnych gatunków literatury dla różnych grup odbiorców, także tych, którzy dotychczas uważają czytanie za stratę czasu;
- poznanie poprzez lekturę korespondencji lub jej fragmentów życia prywatnego i dorobku twórczego, naukowego osób znanych i nieznanymi, uczestników ważnych wydarzeń, ale też opisujących codzienne, zwyczajne problemy;
- popularyzacja pisania listów jako formy komunikacji, wymiany myśli, wyrażania emocji;
- informowanie społeczeństwa o różnych miejscach i formach mogących zaspokoić potrzebę czytania;
- zintegrowanie różnych instytucji, organizacji, stowarzyszeń i inicjatyw na rzecz ich działań proczytelniczych w ramach kampanii;
- popularyzacja i nagrodzenie instytucji, stowarzyszeń, fundacji za pomysłowość i innowacyjność w zakresie projektów propagujących czytelnictwo, wyróżnienie niekonwencjonalnych działań wspierających książkę i czytanie.

Zapraszamy na stronę kampanii lodzkieczyta.pl oraz do zaglądania do Facebooka www.facebook.com/LodzkieCzyta. To są miejsca wymiany doświadczeń, promocji innowacyjnych przedsięwzięć, dialogu z czytelnikami, relacji z podejmowanych działań. Na stronie kampanii są informacje o ogłoszonych konkursach. Kampania „ŁÓDZKIE CZYTA” to spotkania autorskie, debaty, konferencje, happeningi, konkursy, nieodpłatne wymiany książek, wszelkie inne formy okazywania zainteresowania czytaniem. Zachęcamy do manifestowania swojej pasji czytania przez udział w czytaniu w przestrzeni publicznej w ramach przedsięwzięcia pn. KsięgoZbiór. Zapraszamy do zapoznania się z relacjami z przebiegu kampanii w województwie łódzkim oraz z promocji czytelnictwa podczas konkursu modowego THE LOOK OF THE YEAR, który odbył się w Łodzi w dniach 21 -27 maja oraz Dni Gutenberga (11-12 października), w tym uroczystości zamknięcia „Kapsuły Czasu” z listami napisanymi w ramach akcji „Pisanie listów do przyszłych pokoleń”. Zapraszamy do aktywnego udziału w kampanii społecznej „Łódzkie Czyta”.

Barbara Czajka, Dyrektor Biblioteki

Zapraszamy do udziału w konkursach i działaniach w ramach kampanii społecznej ŁÓDZKIE CZYTA

LITERACKA MAPA
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

ZAPRASZAMY DO UDZIAŁU W PROJEKCIE I TWORZENIU LITERACKIEJ MAPY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

LITERACKA MAPA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO będzie zawierała:

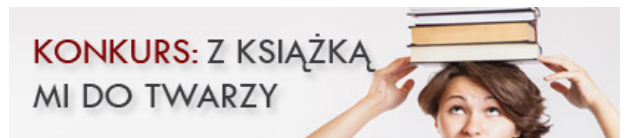
- miejsca obecności i działalności pisarzy, poetów, dramaturgów,
- pomniki, tablice pamięci i inne zabytki kultury związane z twórcami,
- miejsca w przestrzeni publicznej nazwane ich imieniem,
- muzea literackie, izby pamięci,
- miejsca działalności grup i stowarzyszeń literackich.

Prezentacja „Mapy” dostępnej w Internecie w grudniu 2012 r.

Podziel się swoją wiedzą, wypełnij ankietę. Czekamy na informacje, które uzupełnią informacje na „Mapie”. **Więcej informacji na lodzkieczyta.pl**

Napisz list, który będzie odpowiedzią na wybraną korespondencję lub list inspirowany treścią korespondencji. Konkurs adresowany jest do czterech grup wiekowych: do 6 lat, 7-13 lat, 14-18 lat, powyżej 18 lat. Dzieci do lat 8 mogą wykonać pracę konkursową w formie rysunku. Na stronie lodzkieczyta.pl zamieszczamy fragmenty listów i wykaz wybranych książek, które mogą Cię zainspirować. Puść wodze fantazji! **Na listy czekamy do 12 listopada**. Autorzy najciekawszych listów zostaną nagrodzeni. **Więcej informacji na lodzkieczyta.pl**

Czytanie to Twoja pasja. Książka jest Ci bliska, jest Twoim przyjacielem. **POKAŻ TO!** Zrób zdjęcie i wyślij je do nas. **Czekamy do 23 listopada br.** Chcesz, aby na Twoje zdjęcie głosowali internauci, prześlij je jak najszybciej. Głosowanie już trwa. **Więcej informacji na lodzkieczyta.pl**

LUBISZ ŚPIEWAĆ I SŁUCHAĆ POLSKICH PIOSENEK?
NIE PRZEGAP OKAZJI!

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” - Oddział w Łodzi
oraz WiMBP im. Marszałka J. Piłsudskiego
serdecznie zapraszają w dniu 8. listopada (czwartek) o godz. 16.00
do WiMBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego

na
„ POLSKIE ŚPIEWANIE”,
którym uczymy 94. rocznicę odzyskania niepodległości

Wybór materiałów: Zbigniew Mirosław Wojalski, pracownicy WiMBP

Skład: Julita Lenzian-Twardowska

Nakład: 100 egz.

Numery BiBiKa dostępne są na stronie www.wimbp.lodz.pl w dziale **Wydawnictwa własne**

Bezpośredni link do archiwum BiBiK-ów bibik.wimbp.lodz.pl